

מִי שִׁדָּע

נער טוב מבית טוב שנקלע למשכדי-
נעורים קשה, והתרסק וצלל לתהומות
עמוקים, חושב ומשוכנע שאין לו דרך
חזרה.

סבו, יהודי שורשי בן הדור הקודם, לא
מתווכח איתו ולא מתנצח מולו - אבל כן
מנצח אותו בטיעון מוחץ, קצר, מתומצת,
חד כתער וננעץ כמחט.

אחד שידע.

פרק ראשון

צלילת מצולות

חסמתי את דרכו בכניסה המוארת לחנות הדייט-פרי שבשדה התעופה.
"אין כאן דְרִיִּימְבו", אמרתי לו.

"איך אתה יודע איזה ליקר אני רוצה לקנות? אתה חסיד לשעבר?", חייך אלי היהודי בהפתעה מושלמת מתוך חזותו החסידית המוקפדת.
"הייתי", עניתי לו ונהניתי לראות את ההלם שאחזו.

הלקוח החסידי עצר בכניסה לחנות הענקית וסרק אותי מבלוריתי המעוצבת ככרובולת במרכז גזע הקרקפת, ועד לנעלי הספורט הצהובות הגבוהות, עבור דרך עגיל אוזני השמאלית ומכנסי הג'נס התכולים-אפורים שעטפוני.

אחרי התעשתות מהירה, פצה את שפתותיו לומר משהו. נמלך והתחרט, עקף אותי באלגנטיות, ונבלע בחנות השוקקת חיים ואנשים עשרים וארבע שעות ביממה.

התאכזבתי.

רציתי שיפְתַח עמי שיחה נלבבת. רציתי שישאל למה יצאתי לתרבות רעה ומדוע נשרתי מקהילתי. במוחי היו מסודרים כמו על מדפים, שורות של תירוצים מלוטשים, נימוקים מצוחצחים, הסברים מבוססים, צורבים וגם

מדמיעים לפעמים. כמו שורות הבקבוקים של שלל המשקאות החריפים עליהם הייתי אחראי בחנות הדיוטי. לועזיים וחתומים, כמוני. נוצצים כלפי חוץ, כמוני.

לפעמים חלף בי רצון עז שאבי מורי, הרב ירחמיאל יצחק, יטוס מתישהו חוצה לארץ. לקברי צדיקים או למסע שורשים או לכל מטרה עילאית אחרת שעשויה לצוץ. לא הייתי צריך את שהותו של אבי בחוץ לארץ. רק רציתי שהוא יתקל בי בכניסה לחנות הדיוטי פרי. שייפער עיניים מבוהלות, שיתגמגם. וגם: שיכאב כהוגן.

חזיונות של שטויות. גם אם אבי ייאלץ לטוס אי פעם, כף רגלו השמורה לא תדרוך ולו לרגע אקראי על מפתני החנויות הגדושות המון. את משקפיו יסיר מעל עיניו בצאתו את ירושלים, את פניו יכבוש בקרקע לאורך כל מסלולי הבידוק והצ'ק-אין, וגם במטוס לא יתיישב על מקומו בטח עד שיבטח את עצמו בכל כללי הצניעות וגדרי הקדושה.

שעון היד שלי הראה על שתיים. כבר שתיים בלילה. תהיתי מה אימי היקרה, מוש געגועי, עושה ברגעים אלו. בוררת אורז? מטליאה גרביון? בודקת מבחני תלמידות? ואולי מביטה דרך החלון הירושלמי אל תוך החושך ומחפשת אותי או את דמותי. "תשמור על קשר, מרדכי'לה. תשמור בבקשה על קשר", ביקשה ממני בערב ראש השנה כשצלצלתי ממספר חסוי לומר שנה טובה, ולשמוע את קולה הערב באוזניי ומתוק לליבי המיוסר.

ידעתי לכוון את השעה שאבא לא בבית.

"שתהיה לך אַ גוֹטע גֶבֶנְטְשֶׁטע יור (=שנה טובה ומבורכת), מרדכי'לה. צדיק שלי", התרגשה והרעידה את קולה המתפצל.

"צדיק אני בטח לא", גיחכתי.

"אתה כן! דוּ בִּיזְט יא אַ צדיק (=אתה כן צדיק)", התעקשה אימא ודימיתי לשמוע את זליגת הדמעה שלה.

ניתקתי לפני שגם אצלי תתחיל זליגה. היא לא תתקשר אלי בחזרה. אין לה את המספר העדכני שלי. פעם במאה שנה אני מתקשר מחסוי. שומע את קולה. משמיע את קולי. משוחח קצרות.

גם את כתובתי אין הורי יודעים. גם לא את מקום עבודתי. טשטשתי את עקבותיי כשנמאס לי ממציאת שליחים ושתדלנים שבאו ועטו עלי, נחושים לשכנע אותי לחזור.

תמימה היא, אימא שלי המסורה.

'צדיק', היא קוראת לי. אם הייתה מודעת לעשירית ממה שהספקתי לעולל לנשמתיי בשנתיים וחצי האלה שאני כבר לא איתם, אזי אפילו הכינוי רשע מרושע היה חלש מדי אצלה בשבילי.

כזה אני. טיפוס שחור-לבן. מוקצן ומקצין. או טוב עד הסוף הטוב והמשתבח והמתעלה, או להפך-להפך עד הסוף המר והמריר.

בשנות לימודיי בישיבה הייתי שקדן בין שקדנים נבחרים. שעות על גבי שעות ישבתי בהיכל הישיבה והגיתי בתורה בריתוק כל החושים. עליתי והתעליתי במעלות החסידות, למדתי בעיון ש"ס וראשונים, העמקתי בספרי עבודת השם, שמרתי על פי ולשוני מכל משמר, התפללתי בדמעות שלישי, התהלכתי בגדולות וביצרתי בתוכי שאיפות עילאיות.

וכשהגיד המשבר, חוויתי גם אותו בכל החושים. בקיצוניות טוטאלית.

מעדתי, צנחתי, וצללתי. מאיגרא רמא לעמיקתא דעמיקתא של הברא.

הורי, המומים והלומים, לא ידעו את נפשם נוכח השבר המר שהרעיד את עולמי. כעיוורים מגששים באפילה ניסו לפצח את אוטם קירות ליבי הקפוא, לשווא. נעשיתי אטום. שקוע במסע הרס עצמי מדרוני חמקמק חלקלק.

אחרי חודשים של ניסיונות סרק מפרכים, התייאש אבי. לכל סיר יש את השרוף שלו, אמר בייאוש, והקים חומה עצובה ודמועה, גבוהה ובלתי

חדירה, ביני לבין שאר צאצאיו, הנטורים והנצורים. שלא אקלקל את הנשמות האחרות בגינת פרדסו המלבלבת.

תוך חודשים ספורים הייתי מחוץ למחנה; משולח מטוהר המחנה, מושלך מן הבית, מורחק ורחוק, מרוחק ומתרחק. גלוח גולגולת, גלוי קרקפת, צולל מטה מטה וטועם את טעמו של שאול תחתית.

שנתיים וחצי חלפו מאז פרוץ המשבר.

תחילה עפתי כצנחן המושלך ממטוס ללא מצנח נפתח. מתגלגל באוויר השמיים כשרוך בעל שני ראשים. שיכור מהחופש, מנותק מכל עוגן, מסוחרר ומעורבל, ונופל.

בשנה האחרונה התאזן קצב חיי הפרוע והפראי. מצאתי עבודה כדייל מכירות בחנות הדיוטי-פרי בשדה התעופה. גיליתי שאני אוהב למכור. ניחנתי בשפת חלקלקות ובגישה נכונה ללקוחות. אחראי המשמרת שלי, רפי, מרוצה עד הגג מהתפוקה הכספית הנאה, שיש לי חלק בתפיחתה.

העבודה עיגנה לי סדר-יום והכניסה קצת יציבות לחיי החדשים. את קורת גגי בשאר שעות היממה חלקתי בדירה עם שותפים דומים. ללא עקבות שיאפשרו למצאני.

כלפי חוץ שפעתי חיוכים אפויים כראוי, ופיזרתי בנדיבות 'צחוקים' קולניים קלוקלים וקלילי-מראה. כלפי פנים, פחות.

הרבה פחות.

הדרור הגדול איבד מקסמו.

במקום להודות בגעגועי לזמני הטובים שבהם ישבתי בגן עדן הרוחני, ביערתי את הפנאי במרתפי פאבים אפלוליים למחצה, מעמיק את שאול תחתיתי בעוד כמה אמות מידי לילה, מחניק את המיית ליבי בשטף אלוהולי, ומשתיק את צריבת החרטה בשאון פנימי של צחוקים פרוצים וקולניים.

ידעתי שבחנות הדיוטי-פרי אני מוגן מהפתעות משפחתיות.
הורי לא ידרכו בחו"ל ולעולם לא יפתיעוני במקום העבודה ודמעות
הפצרה נושרות על פניהם לבקשני שאשוב למוטב.

פרק שני

טיסה לשומקום

באחד הלילות איחרתי למשמרת.

הקטנוע שלי החליק בעיקול כלשהו והוטחתי בשעט גוף אל האספלט. לא נפצעתי קשות, אבל התעכבתי להתאוששות וחבישת פצעים חיצוניים.

במקום להתייצב בחצות בדיוק, הגעתי מתנשף ברבע לאחת. היה זה יום ראשון, תחילת השבוע, יום שבו תנועת הלקוחות דלילה יחסית. רפי, אחראי המשמרת לא התרעם על האיחור החריג שלי, מה גם שעקבות הנפילה נראו על פני השרוטות קמעא וביססו את הסברי המשכנע על התאונה.

"הכול בסדר, מוטי. העיקר שלא הלכת לנו. זה יכל להיגמר גם אחרת. צ'מע, יש כאן איזה זקן שמחכה לך כבר איזה שעותיים. הוא שמע ממישהו שאתה עובד כאן. אני מצלצל אליך בלי סוף מוטי, אבל לא היית זמין, אתה, שתהיה לי בריא".

"מחכה לי? מי זה?"

"כן, מחכה לך. הוא קורא לך מוֹטְקָ'לה. אמר שאתם מכירים הרבה שנים. הוא התחיל לקפוא מהמיזוג פה בחנות, אז הכנסתי אותו למשרד שלי, שיחכה לך שם", אמר לי רפי, אחראי המשמרת, וצעד לכיוון משרדו הצנום כשאני ממחר בעקבותיו.

"יִי יְיָ י (=סבא) ", הופתעתי ובשרי חודר חידודים חידודים.

זה לנו שנתיים וחצי שלא התראינו.

רק בורא עולם וסבי יודעים מה אֶהבתי את אורו.

איך הוא צנח הנה? או שהוא עובד באחת החנויות, היהודי בן-תשעים הזה, והוא הרי לא עובד באחת החנויות, או שהוא טס לחו"ל. סבא טס לחו"ל? לא יכול להיות. עזיבת הארץ נוגדת את השקפת עולמו. מה גם שהשהות במטוס בגובה שבו החמצן דליל, אינה תפורה על מצב בריאותו הרופף.

"מרדכי'לה?", לחש סבי לעברי כמפקפק ואינו מאמין, קורע לעומתי עיניים טרוטות ועצובות. מתוודע לראשונה לחזותי העדכנית. ללא כיפה. ללא פאות. בלחיים מגולחות. עגיל עגלגל. קרחת מדורגת. "דו בִּיזְט דָאס (=זה אתה)?"

"כן, יִידי. דָאס בִּין אִיךְ (=זה אני). מה שלומך יִידי?"

"ברוך השם", הנהן בחיורון עז שצבע את פניו. מתים נראים פחות חיבורים ממנו.

"יִידי, אתה טס לחו"ל?", התפלאתי.

סבי התנשף, השפיל את מבטו ופשפש בכיס חליפתו הפנימי, שולף את כרטיס הטיסה שלו. הסתקרנתי לאן נזכר לטוס בגילו המופלג. התכוופתי אל הכרטיס האחוז בידו ופשפשתי בין הנתונים: יעד הטיסה, קפריסין.

"קפריסין?", תמהתי בקול, "מה איבדת בקפריסין? יִידי. לא הספיקה הפעם הראשונה, כשהבריטים גררו אתכם לשם עם האונייה?"

"אני לא נוסע לשום קפריסין, פֶּחֶחֶ", ענה הזקן בבוז וקימט את הכרטיס כדף אין חפץ בו.

"אז מה זה הכרטיס הזה?"

"רציתי לפגוש אותך. אימא שלך אמרה שאתה לא נותן שום כתובת. בטלפון אתה לא עונה לי, מוֹטְק'לה. הקו אינו זמין. איפה אתה גר, אנחנו לא

יודעים. שמעתי כל מיני דרישות-שלום שאתה עובד כאן. אז קניתי כרטיס טיסה".

"צריך לעדכן את הביטחון שאתה לא טס", התעשתי אחרי דקתיים של הלם, "יש לך מזוודה ששלחת למטוס שעומד לטוס לקפריסין בעוד עשר דקות?"

שום מזוודה. הזקן המתוק שכמו התקפל על הכיסא, גרר רק את עצמותיו ואת הכרטיס שעליו שילם במיטב כספו, כדי לראותני. ברמקול של שדה התעופה הכריזו את שמו וביקשוהו לבוא במהירות לשער סי. התרו שוב ושוב. התעלמנו. אין לו מזוודה בקומת המטען של המטוס ולא יעכבו את הטיסה בגלל היעדרותו. הוא לא חשב לעזוב את ארץ ישראל.

יצאתי אל החנות דלילת הלקוחות וביקשתי מרפי עוד כמה דקות עם סבי, אחרי ששיתפתי אותו בתרגיל שרקח לי סבא.

רפי כל כך נהנה מהתרגיל של סבא, שהתרצה על אתר לבקשתי.

"אתה לא יכול להמשיך ככה, מוֹטָק'לָה", אמר לי סבא, "זה לא תִּכְלָס לחיות ככה את החיים".

נאנחתי. בעיני הדלוחות, היה סבא האיש היחיד הזכאי לקבל ממני הסבר כלשהו.

נמניתי וגמרתי כי אתן לו אותו, יכאב כמה שיכאב: "אני עמוק בשאול תחתית, יִיִּדִי. עמוק, עמוק. אני גוי גמור. ככה שהכי טוב שתשכחו ממני. ברוך השם יש לך בנים וחתנים תלמידי חכמים. יש לך נכדים תלמידי חכמים. יש לך נינים נפלאים. מאות צאצאים טובים, יִיִּדִי. אז אחד החליק והתפשל. יש לך כוס מלאה להתמקד בה, גם אם טיפה אחת נשרה ממנו".

דיברתי אליו בגובה עין כי זהו אופי השיח ששרר בינו לביני. בילדותי ישנתי בביתו שנה שלמה מטעמי דחק וצפיפות ששררו בבית הוריי הזעיר. מאז נהיינו קרובי-לִבְנָפֶשׁ. לא היה מקום להצמחת שיח מזויף בינינו.

"אני לא ביקשתי שתחזור, מוֹטָק'לָה. דוּ רְדָסְט און דוּ רְדָסְט (=אתה מדבר ומדבר) ובכלל לא שומע מה אני רוצה ממך", נזף בי.

שיערתי שבארבע השעות האחרונות לא הכניס כלום לפיו. יצאתי לרגע וחזרתי עם בקבוק מים חתום ונצור, כשר למהדרין, וכוס חד פעמית.

"אני לא באתי לבקש ממך לחזור בתשובה, מוֹטְקָ'לָה."

"אז מה אתה מבקש סבא? שילמת כרטיס טיסה לקפריסין כדי לארוב לי במקום העבודה שלי ולא לבקש ממני כלום?"

"באתי לתת לך מתנה."

"מתנה?"

"כן, מתנה. מגיעה לך מתנה. בכל זאת פעם כן היית בסדר. פעם כן עשית לנו נחת. הרבה נחת. קניתי לך מתנה, מוֹטְקָ'לָה. תבטיח לי שתשתמש במתנה הזאת."

"אני מצטער, אבל אינני יכול להבטיח כלום", מה אבטיח לו?! שאניח תפילין שאיני זוכר היכן הנחתים?! שאשמור שבת שחיללתי כה רבות במזיד?! שאצום בימי הצומות?! שאשאר יהודי כשר אחרי כל מה שחטאתי עויתי ופשעתי?! לא. לא אֶבְטִיחַ מאום.

סבא נאחז בשתי ידיים רועדות בשולחן ונעמד בקושי מהכיסא. הבחנתי שהזקנה קפצה עליו. תשעים שנותיו ויותר הטילו בו רישומיהן. הוא קרב אלי, נשימותיו הקצרות צולפות על פניי.

"מרדכי'לָה, מוֹטְקָ'לָה טִייעֶרע, קניתי לך מתנה ואם יש לך לב, ואני יודע שיש לך לב, אותי אתה לא תרמה עם כל התחפושות שלך, אני יודע שיש לך א וואַךְמֶע אַיִדישֶׁע הֶרֶץ (=לב יהודי חם), אתה הרי יודע כמה השקעתי לפגוש אותך, גם מאמצים, גם כסף, גם רוחניות, גם הכול", התנשף בכבדות ואימץ את ריאותיו, "אני מרגיש במקום הזה ממש כמו כהן בבית הקברות, אבל טרחתי והתאמצתי בשביל שאני אוהב אותך, ולמה שרציתי להביא לך מתנה מַיִידִי שלך, מהידיים שלו לידיים שלך, בלי שליחים, בלי משרתים, בלי שדכנים. אז בבקשה לכל הפחות תשתמש במתנה."

לא הבטחתי. נמאס לי להבטיח. הדבר היחיד שיכולתי להבטיח היה שבבוא יומי יושיבוני במדור השביעי שבגיהינום. כל כך הרחקתי לכת,

שלרגעים סבא פקפק בכלל שאני מוֹטְקָ'לָה שלו, שלהם, ומישש אותי במבטיו בספקנות שאותה כבש בפסקנות פנימית אופיינית.

”מה קנית לי סבא?”, שאלתי והחלטתי כן להבטיח לו. מה שיבקש. מה אכפת לי להבטיח ולא לקיים. עבירות גדולות מכך עברתי בחיי.
”קניתי לך סמינר”.

”מה קנית לי?”

”יש סמינרים כאלה, כמה ימים של כל מיני דרשות של רבנים ודרשנים. אני מבקש אותך שתלך לכזה סמינר. אני כבר שילמתי את זה. הכול אני שילמתי לך, מוֹטְקָ'לָה”.

קינאתי בתשעת קִבֵּי הנאיביות המקסימה של הקשיש המתוק הזה וריחמתי עליו בכל עצמיותי. יכול היה ללכת אל המחלקה האונקולוגית הקרובה ביותר לביתו שבירושלים ולחלק חפיסות אקמול למאושפזים בה. סמינר? דרשנים? הרצאות? זאת ה מ ת נ ה ? בשבילה שילם כרטיס טיסה ? !

אני לא חילוני שמסתנוור מסמינרים. אני חרדי שורשי. גם תלמיד חכם קטן או לא כל כך קטן. אני יודע בעל פה ומראש את כל מה שינסו למכור לי שם. נו, באמת.

”בסדר”, אמרתי וידעתי שזה לא יקרה, ”בסדר, זַיִדִּי, אלך לסמינר שקנית לי. אבל אל תַפְתַּח ציפיות”.

הוא חייך, לראשונה. ”אני אפילו לא אשאל אם היית שם. אני מכיר אותך, אני מכיר את הלב הטוב שלך ואני סומך עליך”.

איזה תמים, שיהיה בריא.

ליוויתי אותו החוצה מהמתחם, הסדרתי את יציאתו-חזרתו ארצה ואת החתמת הדרכון והעליתי אותו על מונית לירושלים.

פרק שלישי

ידעתי, סבא, ידעתי

חודשים חלפו, המשכתי בשלי.

לא טרחתי לצלצל למספר הטלפון שסבא נתן לי ולהירשם לסמינר. לא ידעתי אם סיפר למישהו במשפחתנו על המבצע ההרואי שלו. סבתא כבר לא הייתה ברת שיחה.

באחד הלילות, בשעה ריקה של הפוגה, גלגלתי שיחה סתמית עם רפי. מהא הגענו לדא ופתאום שאל אותי רפי: "תגיד, מה נהיה עם מה שסבא שלך רצה ממך אז? אמרת לי משהו על כמה ימים באיזה מלון. מה נהיה עם זה? הלכת בסוף?"

גיחכתי: "עזוב. עניינים של זקנים, שיהיה בריא. איש טוב דווקא".

רפי נדהם מהיחס המזלזל שלי לעומת טרחתו של סבא. "ככה אתה מזלזל? אתה אפילו לא יודע אם הזקן הזה עוד חי, ואתה ככה מזלזל? איזה בנאדם אתה?", התפלץ.

התחלנו להתווכח אם מה שעוללתי למשפחתי יכול להשפיע על אריכות חייו של סבא או לא. ויכוח עקר וסתמי שאיש לא יודע את הכרעתו, שהתגלגל להתערבות של שעמום. רפי החליט שסבא כבר אינו בין החיים ואני טענתי שהייתי יודע על כך.

"איך היית יודע, מוטי? ההורים שלך לא יודעים איך ליצור אתך קשר",
גיחך בבוז, "לדעתי הוא כבר מת מזמן".

התערבנו על ארוחה במסעדה ובזינוק פראי נטול היסוס צלצלתי לאימי,
למרות השעה המאוחרת, כדי לברר שסבא חי על מנת שנוכל ללכת למסעדה
והוא, רפי המפסיד, ישלם על שנינו.

ממראה פני הנקרשות בפתע פתאום ומאפירות ביגון קודר, הבין רפי
שאני אצטרך לשלם את ההתערבות. אם כי לא בגלל ההפסד בהתערבות
חפו פניי ונמלאו קלון.

"לא הצלחנו להשיג אותך, מרדכי'לה", לחשה לי אימא בכאב מר
וצורב, "עם מי לא דיברתי, ניסינו מכל כך הרבה כיוונים, אבל אף אחד לא
ידע את המספר טלפון שלך".

מאותו לילה שהעברתי את אחריתו בדמעות, החל רפי ללחוץ עלי שאלך
לסמינר, לכבודו של סבי זיכרונו לברכה.

"עזוב אותי, אל תתערב במה שאתה לא מבין", הדפתי אותו בכעס.
רפי מאן לעזוב.

אחרי כמה לילות של ויכוחים שהחלו בידידות והסתיימו באוקטבות
גבוהות, הציב לי רפי אולטימטום מקומם: או סמינר או מפוטר.

"לא אכפת לי מה תעשה בסמינר, מצדי תישן שם שלוש יממות ברצף.
אבל אתה לא תבעט ככה בפרצוף של סבא שלך. אני לא יעסיק אצלי מישו
שמסוגל להתנהג ככה לסבא שלו", חתם את הנושא.

בלית ברירה נרשמתי.

תכננתי לעשות בדיוק מה שרפי הציע לי: לקבל חדר פרטי ולישון שלוש
יממות, עם הפסקות מְרָעָה ואתנחתות של התפטמות על חשבון החשבון
שסבא שילם מראש.

”אין להם מה לחדש לי. אני עצמי יכול להרצות להם פי כמה ממה שהם יכולים להרצות לי”, הסברתי לרפי.

ביום הראשון של הסמינר ישנתי ברצף, למעט גיחות לארוחות דשנות, טעימות להפליא.

ביום השני לסמינר, שהיה יום שישי, לא הצלחתי להירדם. השתעממתי כהלכה והיו רגליי מוליכות אותי לאולם ההרצאות, להציץ קלות וללעוג קשות.

התיישבתי על כיסא פנוי ומיררתי את חיי דרשתו של המרצה התורן. הוא הזכיר נקודה כלשהי מהמקורות. נאחזתי בה בציפורניי השלופות והתחלתי להתווכח מול הקביעה שלו, שואב ידע ותעצומות כוח מאסם הידיעות ששלף לי זיכרוני. לא הרפיתי.

הפכנו לשני מתאבקים מילוליים, כשכל הנוכחים באולם עוקבים אחרינו בדריכות, שותים בצמא את שאלותיי ולוגמים בביקורתיות את תשובותי, עוקבים בעניין אחרי הפרכותיי ואחרי טיעוני הנגד של המרצה שהצליח בסוף ההיתקלות להיחלץ בשלום, אבל לבטח יזכור את ההרצאה הזאת כל ימי חייו.

בתום ההרצאה פניתי לחדרי, בכוונה לתפוס תנומה הגונה עד שעת ארוחת הצוהריים.

”איפה הבחור שהיה כאן בהרצאה הקודמת?”, שאלו המשתתפים עם פרוץ ההרצאה הבאה, ”איפה הוא, זה שהתווכח? לאיפה הלך?”

זריזי רגליים באו לחדרי, נקשו על הדלת והפריעו לי לישון. אין מצב שאתה לא יורד אתנו להרצאה. אנחנו חייבים אותך ככוח גיבוי בצד שלנו. שלא תיתן להם למרוח אותנו.

הפצרותיהם גררוני להרצאה.

שוב התקלתי את המרצה בהתקפות רודפות ועוקבות זו את זו.
בשלב מסוים הביט עלי המרצה בחיוך קונדס: "יש לי אתגר בשבילך".
"תאתגר", עניתי, נסוך רוח קרב.
"הבה נתחלף. אני ארד מכאן ואשב עם הקהל. אתה תעלה, תתפוס את מקומי, ותרצה למה לדעתך צריך לחיות את החיים כפי שאתה חי אותם. אני, כמאזין, אשאל שאלות על הגישה שלך לחיים".
לא ידעתי כיצד להגיב להיפוך הסיטואציה.
מחיות כפיים שקטות וקצובות שהחלו בקצוות האולם התפשטו לכולו כלהקת ארבה העולה מן האופק, והתעצמו והתחזקו והפכו לתכופות ורועשות. הציבור רצה את האתגר. לא יכולתי לסגת בכבוד.
החלפנו אפוא תפקידים והתחלתי להרצות. באוויר אולם ההרצאות נקרש מתח.
נטל ההוכחה עבר מהמרצה אלי. במקום שהוא יתאמץ להוכיח את שלו, העביר המרצה את נטל ההוכחה לצד שלי.
הרציתי חמש דקות רצופות ללא הפרעה. ואז נשמעה שאלה ראשונה מפיו של המרצה המאזין. שאלה לא קלה לפירוק. אבל התגברתי עליה.
חלפה דקה ואולי שתיים ושוב הוא משגר לעברי שאלה.
התגברתי עליה בקלות.
ואז באה שאלה מהקהל. אחד המאזינים ביקש לשאול ושאל. סיימתי לענות לו והתגלגלה עוד שאלה. סיימתי לפתור אותה ושוב שאלה מכיוון הפוך.
האווירה התחממה.
כל האולם כולו נעשה זירת איגרוף מילולית. איש מהנוכחים לא נשאר אדיש או מנומס יתר על המידה. השאלות התעופפו כמטר אבנים. תשובותיי הפכו לארוכות ומאומצות, וגם קצת מתפתלות.

זמן ההרצאה תם מכבר, אולם המארגנים שראו את הקולות ושמעו את ההתנצחויות הבינו שאת הריקוד הזה אי אפשר לעצור. המרצה שבא תורו ובאה שעתו להרצות, הצטרף בחדווה רבה לקהל המאזינים ולשוואלי השאלות.

בשלב מסוים גייסתי לטובתי את אחד ממשתתפי הסמינר, מדען בהכשרתו, שנעמד לצדי באחוות מותקפים ועזר לי להדוף שאלות.

אבל הן, הלכו והכבידו, בעוד שהתירוצים שלי התדלדלו וההסברים שלו החווירו.

אחר כשלוש שעות של התאגרפות הדדית, כשהתבוסה שלי הייתה רשומה על כל הקירות באותיות ברורות, פרצה פתאום מגרוני צרחת אימים שהקפיאה את האולם כולו: "לא! רוצה! לא! רוצה! לורוֹצָה לורוֹצָה לורוֹצָה!"

"מה קרה?", נבהלו כולם, "מה קרה?", שאלו המרצים הישובים.

פרצתי בבכי. "אתם לא מבינים כלום אתם. בשבילכם זה ויכוח. בשבילי אלו החיים. אסור לי להאמין שטעיתי. מי יחזיר לי את השנים האבודות? מי יחזיר אותי לדרך הנכונה? לורוֹצָה לחשוב על זה שאתם צודקים! לורוֹצָה לחשוב על זה שהאמת לצידכם! אני כל כך רחוק. אין לי דרך חזרה! אסור לכם להיות צודקים! פשוט אסור לכם! תפסיקו כבר להיות צודקים!", התחלתי להתייפח לתוך המיקרופון, "די! תפסיקו!"

באולם שררה דממת גיא צלמוות.

איש לא יכול היה לנגב את דמעותיי.

הזהרתי לבל ירעיפו עלי נחמות שווא. "אין לי תקנה! למה אתם צודקים? למה? למה? למה?", שאגתי מנהמת ליבי.

בקהל החלו לזרום דמעות מתגנבות.

המארגנים דחקו בקהל לצאת לארוחת הצוהריים. ערב שבת היום, הזמן קצר.

הטחתי את המיקרופון ברצפה ונמלטתי מהבמה. יצאתי את האולם ושרכתי את רגליי לחדרי. עולמי חרב עלי. הפזות שלי התרסקו על הבמה. האמת אינה לצדי. ואני, כה התרחקתי. אין לי דרך חזרה. זה כל כך לא טוב וזה כל כך רע שאין כבר דרך חזרה.

ננעלתי בחדרי, העפתי את גופי אל המיטה, ולא שעיתי לנקישות מתחלפות על דלת חדרי. בהיתי לתוך חיי והרגשתי כעומד מעל תהום ומביט לקרקעית הרחוקה אי שם למטה, ונתקף בסחרחורת.

הערב עמד לרדת. בחדרי בית המלון התכוננו לכניסת השבת. איפה אני ואיפה השבת. אישן, אוכל, אבכה, אישן, אוכל, אבכה, אישן, גם אעשן, אוכל, אבכה, ואיכשהו אסתלק מכאן עם חשיכה.

אחד מעובדי המלון נקש ממושכות על דלת חדרי. משלא נעניתי לקולותיו שבאו מן החוץ כיתושים זמזמניים, פתח את דלת חדרי במפתח חיצוני: "רום-סְרְוִיס", הכריז וגלגל פנימה עגלה מלאה כל טוב, מזון ומחיה, תבשילים ומאפים, מעדנים ומשקאות. שום זכר לשבת. גם לא שני נרות.

הוא שאל אם אני זקוק למשהו נוסף וסימנתי לו שהכול בסדר. התפלאתי איך לא נחנק מעשן הסיגריות שמילא את חדרי.

השמש נטתה מערבה. הקולות בפרוזדור שככו. השבת עמדה להיכנס. התיישבתי ברגליים יחפות והתחלתי לאכול כדי להשקיט את הרעב שנשך אותי. אָשְׁפֶּע לי ואלך לישון 'בייגלה'.

שיסעתי את המאכלים וגרגרתי אותם פנימה לגרוני בבליסה מהירה. לפתע, תוך כדי לעיסה, נתקלו עיני במזוודה קטנה שחיכתה לי במדף התחתון של העגלה שמכוסה היה במפה.

"למוֹטְק'לה, מַזִּידִי", נכתב בפתק מוצמד, בכתב-יד שפורר את ליבי לגורים.

אחזתי במזוודה ופתחתיה.

בתוכה שכנו בגדי שבת חדשים, בוהקים בזיווּם: חולצה לבנה, טלית-

קטן צמרירית, מכנסיים שחורים, פוזמקאות תואמות, קפוטה חדשה, מגבעת
עגולה, אבנט חסידי. וסידור תפילה לשבת, כרוך בכריכת עור, אותיות
מוזהבות חרותות בקדמתו: למרדכי'לה אהובי, שערי תפילה לא ננעלו,
מזידי.

אינסטינקטיבית חיפשתי גפרורים, בטח טמנו לי כאן גפרורים ונרות
להדלקת נרות שבת. רציתי לשרוף את תכולת המזוודה.

פשפשתי ונברתי בין הבגדים, הפכתי בה והפכתי בה, ונתקלתי בפתקה
מקופלת.

פתחתיה.

כתב ידו המוכר של זידי אהובי עלה לקראתי:

מו'ט'לה, ז'סק"ט,

נכדי האהוב,

היודע אכט,

ידע גם אמצו.

ז"ד'

- - - ובסלון ביתי היהודי, בין ארון הספרים העמוס בספרי קודש
משומשים, לבין תמונתו האצילית של סבא שלאחרונה מלאו חמש
שנים לפטירתו, ממוסגרת לה פתקתו במסגרת מוזהבת.
לבני הבכור קראתי בשמו של זידי.

שלי היא הפתקה, אישית. ביני לבין סבא. הפתקה איננה בשבילו.
ידעתי תמיד שכשיגדל בני וידע לקרוא, אמצא לה לפתקה מקום
אחר.

השעון מראה על רבע לאחת בלילה ואיני מצליח לתת שינה
לעפעפיי הבוכיים.

מחר ימלאו לו לבני בכורי שלוש שנים.

מחר עם שחר אעטפנו בטלית עוטפת החוסמת את עיניו מראות
ברע.

מחר אוביל את בני לבית תלמוד תורתו ונפשי מרננת ונפשי בוכה.
מחר, אחרי החלאקה, אסע בגפי לקברו של זידי ואניח את
הפתקה על קברו.

מחר, אספיג אותה בדמעות, ואחזיר לו את הפתקה, לסבא. שלו
היא. שלי ושל בני, שלו הם.

צדקת זידי: מי שיידע איך ללכת - יידע איך לחזור.

ידעתי, סבא, גם ידעתי.

משה גוטמן

אנשים משתנים

1

סייף זאלי

זול פנים

משה
גוטמן

אישים משתנים

1
פנים

פנים

אנשים שמשתנים שווים סיפור!

✓ שלוש מאות עמודים מרתקים

✓ דמויות מהחיים שהפכו לגיבורים

✓ עשרות התרחשויות מסעירות

✓ תשעה סיפורי־חיים מרתקים

על אנשים בשלל גילאים מצבים ומעמדות

כמונו וכמוכם

שתפסו רגע של שבר או דעיכה

והפכו אותו לרגע של אור וצמיחה

סדרה חדשה: אנשים פן משתנים

ספר ראשון בסדרה: ייצוב פנים

כתיבה עתיקה בניחות מעודכן: הסופר משה גוטמן

להשיג: ברשת ספרי אור החיים ובחנויות הספרים

המתנה המכובדת למשלוחי מנות

~ למי שאתם באמת מכבדים ~

אנשים משתנים

יצוב פנים, פרי מכחולו ותוצרת קולמוסו של הסופר המחונן ואהוב הקוראים, משה גוטמן, הוא הספר הראשון בסדרת 'אנשים פן משתנים'.

יצוב פנים מספר על אנשים שהשכילו לחולל שינוי בחייהם ולייצב את פנימיותם בהפיכת רגעי משבר לנקודת אור.

סגנונו המלוטש של גוטמן, קולח וסוחף, מנתח ומפלח, זורם ונוגע, עשיר והרמוני, שֶׁבָּהּ וּשְׁבָהּ בקסמיו רבבות קוראים העורגים לחוויה אינטלקטואלית, מענגת לבבות ומשכרת חושים.

גיבורי הסיפורים שעליהם תקראו כאן, הפכו רגע שבר מדכדך שאליו נקלעו, לרגע אישי כביר ונשגב, שבו במקום להאשים את כל העולם ואנשיו ולהתבוסס בשלולית של צידוק עצמי עיוור, העדיפו להפנות את המבט פנימה לתוכם, ולנוע בכוח קדימה, לעבר שינוי חיובי, מאתגר, קשה, אבל מבטיח סיפוק בסופה של דרך. אלו הם גיבוריו של גוטמן. אלו יהיו גיבוריכם, קוראים נכבדים.

משה גוטמן, במושחזות אופיינית, חנינית ומפוקחת, מכבד את קוראיו בספרות איכותית החוררת בנפשם רישומים מעודנים ומהוגנים, וחוקקת בנשמתם שעות של הנאה בלתי אוזלת וקורת רוח מהדהדת.

יצוב פנים חובר לספריו הקודמים של גוטמן, בסדרת 'שוליים', בסדרת 'מעבדי העשתונות', ובסדרת 'כל הילדים טובים' - שהתקבלו ב"ה באהדה ונקראו בערגה על ידי קהל גדל והולך של קוראים נאמנים.

קריאה מהנה, בסיעתא דשמיא.

■ חיים אלתר הצעיר מכר 'סנדקאות' אחת לעשרה אנשים שונים - איך ולמה?

■ ציקי מסרב לקחת את אחיו הבכור לרופא־גב רב מוניטין - למה ומדוע? ומה מגלה אחיו הבכור לתדהמתו?

■ רבקה מצליחה לייצב את המשמעת בבית הספר שהיא מנהלת ודווקא אז מאלצים אותה להתפטר - כי מה קרה?

■ גדליה מתחקה אחרי עקבות בנו יוסי האובד ומגלה על הדרך כי כעס עליו לשווא - האם ימצא אותו?

■ אסתר־נחמה נדהמת לשמוע שסבתא שלה מטרפדת לה הצעת שידוך מעולה - הנשמע כדבר הזה?

■ ינקל־מוישה מעניק לגיסו השובב אפיקומן אנטי־משפחתי מובהק - האם ישתוק השווער?

■ מרדכי'לה מקבל מסבו מתנה מוזרה ומסרב לממש אותה - מי ומה הכריחו אותו לממש את המתנה?

■ למה נקלע שומר־הסודות לדכדוך? לתוך מה נשאב בעקבות מה שנודע לו? האם יצא מזה?

■ מנשה־אברהם ובניו מתנכלים לאפרים־יוחנן ללא סיבה מוצדקת נראית לעין - מי הפסיד ומי הרוויח?

